

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים נה:

א. מקום שנהגו אין לא נהגו לא

פירש הר"ן (יח. בדפיו), שאם נהגו שלא לעשות, אסור להתחיל בשום מלאכה, אף שהיא לצורך המועד, אבל במקום שנהגו לעשות, מותר עד חצות, ואפילו להתחיל, ולפי זה 'לא נהגו' פירושו לא נהגו איסור מלאכה. אולם מדברי רש"י מבואר ש'לא נהגו' היינו שנהגו שלא לעשות מלאכה. וכעין זה כתב המהרש"ל, שמדברי הגמ' משמע ש'נהגו אין' היינו שבמקום שנהגו לעשות מלאכה מותר לגמור לצורך המועד, אבל במקום שלא נהגו, דהיינו שנוהגים שלא לעשות מלאכה, הכל אסור.

ב. תנא החייטין שכן הדיוט תופר כדרכו וכו'

הגמ' במו"ק (ג.) הקשתה, שאם טעם ההיתר בערב פסח הוא משום שיש אופן שהמלאכות הללו מותרות בחוה"מ, א"כ יש להתיר את כל המלאכות, שהרי כל המלאכות מותרות במקום שאין לפועל מה יאכל. ותירצה הגמרא, שמה שהתירו מלאכות אלו בי"ד, היינו לצורך יו"ט. וכתב שם הריטב"א, שתי הגמ' הוא שעיקר טעם ההיתר הוא לצורך המועד, והטעמים שהובאו בברייתא הם רק סניפין להיתר זה של צורך המועד. וראה עוד שם במה שכתב בשם ר' יהודה, שטעם איסור מלאכה בחוה"מ אינו מאותו הטעם של איסור המלאכה בי"ד.

ג. אבל לאחר שלשה למרדה דפרח

לה צימרא מינה וכו' לא מהדרין

פירש רבינו דוד בדעת רש"י, שהכוונה או זה או זה, שאם הוא לאחר ג' ימים שמרדה, אין מחזירין אותה, אף שהוא לאחר ג' ימים לשיבתה אף שלכאורה יש להתיר כדי שלא יהא הפסד גמור, והוא דבר האבד, אך מ"מ במקום טירחא יתירא אין מתירים אף דבר האבד. אבל רבינו דוד עצמו חולק וסובר שלעולם מחזירים, אלא אם כן הוא שלשה ימים לאחר שמרדה, וגם תוך ג' ימים לשיבתה, שאם הוא תוך ג' ימים

למרדה, אפי' אם הוא תוך ג' לשיבתה אין כאן הפסד, אולם אין טירחא כלל, ולכן מותר. וכן אם הוא לאחר ג' לשיבתה, אף שהוא לאחר ג' למרדה, ויש כאן טירחא יתירא, מותר משום שהוא דבר האבד.

ד. אין מביאין כלים מבית האומן

רש"י (ד"ה לחצר) פירש שהטעם הוא מפני הטורח. אבל הנמוקי יוסף במו"ק (י: בדפיו) ביאר הטעם משום שיחשבו הרואים שבעל הבית נתנם במועד לתקנם, ויאמרו שהאומן תיקנם במועד.

ה. ואם חושש שמא יגנבו מביאין בצנעא בתוך ביתו

כתב בתוס' הרשב"א, שחשש זה לא שייך בבית האומן, לפי שסתם בית האומן משתמר הוא, ורק בבית הסמוך לו שייך חשש זה.

ו. מרכיבין דקלים כל היום

הקשה הצ"ח, שהרי לאחר חצות אסור לדעת כולם, ולפי הירושלמי הוא איסור תורה, ומדוע לא מיחו חכמים בידם. ותירץ שכיון שמצינו שי"ד קל יותר מחוה"מ, א"כ אם דבר האבד מותר בחוה"מ, ודאי שהוא מותר בי"ד. וא"כ י"ל שמדובר שכבר התחיל הדקל להתייבש קצת, והחשיבו זאת לדבר האבד. ואף שחכמים לא החשיבוהו לדבר האבד, ולכך היה שלא ברצונם, אעפ"כ כיון שאנשי יריחו החשיבוהו לדבר האבד, לא מיחו בידם.

אבל המאירי פירש שבני יריחו סברו שכיון שעיקר איסור המלאכה אחר חצות הוא משום הקרבן, אין איסור אלא לקרובים אבל הם שרחוקים מירושלים, אין להם איסור מלאכה. ואף חכמים לא מיחו בידם בזה, אלא שסברו שמכוער הדבר לעשות מלאכה גם חוץ לירושלים, ואף בזמן הזה, ולכן לא היה זה מרצונם.